

VALTAKUNNANSYTTÄJÄNVIRASTO

Lausunto

1 (2)

9.1.2012

Dnro 107/61/11

Valtiovarainministeriö
Vero-osasto
PL 28
00023 VALTIONEUVOSTO

Kirjeenne 14.12.2011 (dnro VM150:00/2011)

Lausuntopyyntö koskien luonnosta hallituksen esitykseksi laiksi Tullin hallinnosta sekä siihen liittyvien eräiden lakien muuttamisesta ja luonnos asetuksesta Tullin hallinnosta

Pyydettyä lausuntona Valtakunnansyyttäjänvirasto esittää seuraavaa.

Voimassa olevassa lainsäädännössä käytetään nimitystä tullilaitos. Esitysluonnoksen mukaan uudessa säännöstössä käytettäisiin Tulli -nimitystä. Tässä lausunnossa käytän uutta nimitystä, jota pidän hyvänä.

Tulli on yksi syyttäjälaitoksen tärkeistä sidosryhmistä. Tämä johtuu ennen muuta siitä, että sen vastuulla on tullirikosten esitutkinta. Tullin palvelukseen kuuluvat tutkinnanjohtajat ovat siten syyttäjien tärkeitä yhteistyökumppaneita, joiden kanssa syyttäjät tekevät esitutkintayhteistyötä (tai syyttäjäyhteistyötä, jos asiaa katsotaan tutkinnanjohtajien näkökulmasta). Esitysluonnoksesta ilmenee, että tullirikostutkinta olisi jatkossakin tullin tehtävä. Kiinnitän lausunnossani huomiota tähän liittyvään kysymykseen.

Tulli on samanaikaisesti sekä verotusta että rikostutkintaa hoitava viranomainen. Tulli hoitaa siten yhtäältä tulliverotusta ja toisaalta tutkii siihen kohdistuneita epäiltyjä rikoksia ja esittää valtion puolesta vaatimuksia näitä rikoksia koskevissa oikeudenkäynneissä. Tulli poikkeaa tässä suhteessa kotimaan verotusta hoitavasta veroviranomaisesta, koska viimeksi mainittu ei vastaa verorikosten esitutkinnasta.

Asetusluonnoksen 1 §:n mukaan tarkoitus jakaa verotustehtävät ja esitutkinta- ja rikostorjuntatehtävät erillisiin yksiköihin. Tämä on kannatettavaa eritoten huomioon ottaen se oikeuskehitys, mikä on liittynyt rikoksesta epäillyn itsekriminointia koskevaan suojaan.¹

Tämän suojan yksi perustavia tausta-ajatuksia on, ettei rikosprosessin oikeusturvatakeita voida kiertää turvautumalla johonkin muuta tarkoitusta varten luotuun (hallinnolliseen) menettelyyn. Esimerkiksi sitä ei voida hyväksyä, että verottaja - epäillessään rikosta - tekee verotarkastuksen ja tällä tavalla hankkii itsekriminointisuojaan vastaisesti näyttöä käytettäväksi rikoksen tutkinnassa. Oikeudellisessa keskustelussa onkin esitetty käsityksiä sen puolesta, että mikäli verovelvollisen toimin-

¹ Verotukseen liittyen ks. esim. ratkaisu KKO:2011:46.

9.1.2012

Dnro 107/61/11

taan liittyy konkreettinen epäily tietystä rikoksesta, asia kuuluu poliisin toimittamaan esitutkintaan.

Verottajan toiminnassa itsekriminointisuojaan liittyvät ongelmat voidaan näin olleen välttää siirtämällä rikosepäily tutkittavaksi toisen viranomaisen toimittamaan rikostutkintaan. Tullilla ei ole samaa mahdollisuutta.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisu JB v. Sveitsi 3.5.2001 (kohta 66) on tässä suhteessa merkityksellinen, koska siinä tuomioistuimien katsoi itsekriminointisuojaan loukkauksen toteutumisen kannalta merkitykselliseksi muun muassa sen, ettei viranomaistoimenpiteiden kohteena ollut henkilö ollut voinut poissulkea sitä mahdollisuutta, että häneltä verotusta varten pakolla hankittuja tietoja käytettäisiin hänen tekemäkseen epäillyn rikoksen selvittämiseksi.

Itsekriminointisuojaan vastaisesti hankitut tiedot ovat lähtökohtaisesti hyödyntämiskielossa. Syyttäjän näkökulmasta on siten hyvin tärkeää, että tullirikosten tutkinta järjestetään niin, ettei rikosprosessin myöhemmissä vaiheissa todisteiden hyödyntämisongelmia synny. Verotustehtävien ja esitutkinta- ja rikostorjuntatehtävien hoitamisen organisatorinen erillisuus ehdotetussa muodossa on tässä suhteessa minimivaatimus.

Itsekriminointisuoja ja todisteiden hyödyntämiskieltoa koskeva oikeudellinen kehitys ei liene vielä saavuttanut päätepistettään. Siksi pidän tärkeänä, että Tullissa kiinnitetään riittävää huomiota tähän kehitykseen ja varaudutaan mahdollisiin muutostarpeisiin. Tämä on samalla yksi niistä aihealueista, joilla Tulli ja syyttäjälaitos varmuudella voivat tehdä hedelmällistä yhteistyötä keskenään ja yhdessä muiden esitutkintaviranomaisten kanssa.

Valtakunnansyyttäjä

Matti Nissinen

Valtionsyyttäjä

Mika Illman